

IN BERAAD

INFORMATIE VANUIT DE
VLAAMSE ONDERWIJSRAAD
VOOR SCHOLEN EN
ONDERWIJSINSTELLINGEN

oktober
2023

Herwaardering arbeidsmarktgericht onderwijs vergt meer dan nieuwe minimumdoelen

Het heeft bloed, zweet en tranen gekost, maar de minimumdoelen (de hervormde eindtermen) voor de tweede en derde graad secundair onderwijs zagen nog net op tijd het licht om het volgende schooljaar te halen. “De minimumdoelen zijn een stap vooruit, maar om het arbeidsmarktgericht onderwijs te herwaarderen is meer nodig, veel meer”, zegt directeur Tom Rydant van GO! talent in Dendermonde. De school heeft een ruime waaier aan richtingen die voorbereiden op de arbeidsmarkt en die uitzicht geven op hoger onderwijs. Ook duaal leren bieden ze aan, een nog relatief nieuw spoor voor ambitieuze leerlingen die een vak willen leren.

“Met de nieuwe minimumdoelen gaan we de beoordeling van individuele leertrajecten in leren en werken en van voltijds onderwijs beter op elkaar kunnen afstemmen. De timing is uiteraard een ramp, maar ze zijn er nu en we moeten ermee aan de slag. We gaan al doende moeten leren om ermee om te gaan. Er zijn nog veel vraagtekens. Welk materiaal gaan we bijvoorbeeld krijgen van uitgeverijen?”

Kan de hervorming helpen om arbeidsmarktgericht onderwijs te herwaarderen? Tom Rydant: “De minimumdoelen kunnen helpen om onze opleidingen beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt én op het voortgezet onderwijs. Dat is zonder meer positief, maar die herwaardering hangt van veel meer factoren af.

De perceptie over technische en beroepsrichtingen heeft een historiek van tientallen jaren. Dat keer je niet zomaar om. We moeten anders leren communiceren over onderwijs en de gelijkwaardigheid van onderwijsvormen benadrukken. Alleen zo kunnen we de schotten wegnemen. Dat is een gedeelde verantwoordelijkheid van het hele onderwijsveld. Dat begint bij de overheid en de minister van Onderwijs, maar het geldt voor elke directie, elke inrichtende macht.”

GO! Talent gooide zelf het roer om. “Wij hebben alle schotten weggewerkt. Onze leerkrachten geven in alle onderwijsvormen les. Leerlingen komen dus overal dezelfde gezichten tegen, tot en met de leerlingbegeleiders. Ze ontmoeten elkaar op de speelplaats, zitten soms zelfs samen in de klas. Het is een hele cultuuromslag die ervoor zorgt dat leerlingen, ouders en leerkrachten heel anders kijken naar de verschil-

lende richtingen. Geef jongeren de kans om bewust te kiezen voor die richting die het best bij zijn of haar talenten past, of dat nu een technische of theoretische richting is.”

Dat geldt nog meer voor duaal leren. “Ook die leerweg moeten we in de markt zetten”, benadrukt Tom Rydant. “Het is een opleiding die ambitie vraagt van leerlingen die zich technisch willen bijscholen op de werkvloer. We zien dat daar leerlingen hun weg vinden die vroeger in leren en werken (deeltijds beroepsonderwijs, red.) zaten. Maar even goed leerlingen uit andere richtingen die tot het besluit komen dat dit voor hen de beste weg is om een vak te leren. Ook hier zijn nog veel schotten weg te werken. En ja, we mogen daarvoor als onderwijsverstrekkers zeker ook in eigen boezem kijken. Waarom is de perceptie over deeltijds onderwijs zo negatief? Omdat leerlingen vroeger letterlijk en figuurlijk geïsoleerd werden van hun leeftijdgenoten. Ze zaten in andere lokalen of andere campussen, soms zelfs verder buiten de stad. Dat is nefast voor de beeldvorming.”

Duaal leren mikt op leerlingen die arbeidsbereid en arbeidsrijp zijn, maar wat met de andere leerlingen die nu nog in leren en werken les volgen? “Die hebben nood aan een andere leerweg. We moeten daar met alle partners de koppen bij elkaar steken, ook welzijnspartners bijvoorbeeld. Welke opleiding hebben zij nodig en welke begeleiding moeten wij voorzien om hen te doen slagen? Snelle detectie is daarbij belangrijk. Nu belanden leerlingen veel te laat in deeltijds onderwijs, op een moment dat ze het vertrouwen in zichzelf en in hun omgeving helemaal kwijt zijn. Dan kun je alleen nog maar remediëren, terwijl we veel vroeger aan de slag zouden kunnen gaan met hun talenten.”

Het bedrijfsleven in regio Dendermonde staat te springen om leerlingen in duaal leren. “De vraag van bedrijven is groter dan het aanbod aan leerlingen”, stelt Tom Rydant vast. “De aantrekkingskracht bij leerlingen zit nog maar in de beginfase. We hebben hier nog veel groeimarge. We moeten daar wel doordacht mee omgaan. Nieuwe trajecten opstarten vraagt veel tijd en energie. Die moeten passen bij de interesses en talenten van jongeren, maar uiteraard ook bij wat bedrijven nodig hebben.”

- Lees hier ons advies met grondige bijsturingen om van duaal leren een succes te maken.

foto: Gerbrand Van Uytvanck/RTC Oost-Vlaanderen

Onderwijskwaliteit staat niet op zichzelf

Met twee seminars in juni — over mentaal welzijn bij onderwijspersoneel en over onderwijskwaliteit — nam de Vlor een vliegende start in zijn traject richting een beleidsagenda voor de volgende Vlaamse regering. Een derde seminarie, over diversiteit in schoolteams, volgt in januari. “Het debat over onderwijskwaliteit springt natuurlijk het meest in

Ann Verreth

Hoe kunnen we onderwijskwaliteit versterken?

Ann Verreth: “We hebben op ons seminarie inderdaad veel uiteenlopende perspectieven bij elkaar gelegd. Ik vind dat een grote rijkdom. Katrijn Denies en Jonas Dockx maakten duidelijk dat er wel degelijk een probleem is met de dalende leerresultaten van onze leerlingen voor begrijpend lezen, wiskunde en wetenschappen. Tegelijk benadrukten ze ook dat we breder moeten kijken dan taal en rekenen, en dat onderwijskwaliteit ook om meer draait dan leerresultaten. Wouter Schelfhout schetste die bredere context zeer treffend. Toetsen, al dan niet centraal georganiseerd, zijn momentopnames. We gaan daar pas zinnige conclusies uit kunnen trekken als we ook zicht hebben op de leerwinst die scholen boeken bij hun leerlingen en op welke manier ze dat realiseren.

Wim Van den Broeck benadrukte de nood aan een gemeenschappelijk traject voor alle leerlingen. Differentiatie ziet hij als een nuttig instrument als we dat gebruiken om elke leerling minstens tot dezelfde minimumdoelen te leiden. En Maarten Simons trok het debat dan weer open en riep op om, naast onderwijskwaliteit als essentieel element van goed onderwijs, ook te kijken naar professionalisering, curriculum en pedagogische uitgangspunten.

Veel visies en ook wel wat tegenspraak, maar vooral een rijke input voor onze beleidsagenda. En over een ding waren alle experts het eens. Als er één plaats is waar die verschillende visies kunnen samen komen tot een coherente aanpak, dan is het wel de Vlor. Ik kan dat alleen maar beamen en niet alleen dat. Het is onze verdomde plicht om de polarisering te overstijgen, het debat te voeden en de volgende Vlaamse regering een duidelijk, onderbouwd plan aan te reiken om het tij te keren.”

Hoe werk je aan onderwijskwaliteit met een lerarentekort?

Ann Verreth: “Onder andere daarom hebben we ook een seminarie over mentaal welzijn bij onderwijspersoneel georganiseerd. Mief Lam-

foto: Tina Miroshnichenko via pexels.com

berts van de SERV vergeleek het onderwijs met de hele Vlaamse arbeidsmarkt. Als je kijkt naar de cijfers over welzijn op het werk in onderwijs in vergelijking met andere sectoren, dan moeten we daar echt wel een prioriteit van maken. Niet enkel in het licht van het lerarentekort. Als sector moet je zorg dragen voor je personeel, met of zonder tekort. Ik ben er zeker van dat alle onderwijsactoren die bezorgdheid delen. We willen hiermee zowel het beleid als onszelf aan het werk zetten.

Uit de toelichtingen (van Melissa Tuytens, Bénédicte Vanblaere en Mieke Meirsschaut, red.) bleek heel duidelijk dat dit een gedeelde verantwoordelijkheid is en dat een succesvolle aanpak niet kan teren op eenmalige initiatieven, maar doorgedreven maatregelen op lange termijn vereist. We kregen ook al een aantal pistes mee om veranderingsprocessen in de praktijk uit te rollen in scholen. Eén boodschap is zeker blijven hangen. Zonder zorg voor mentaal welzijn zullen we het lerarentekort niet opgelost krijgen en zonder leraren geen onderwijskwaliteit.”

In januari volgt nog een seminarie over diversiteit in schoolteams?

Ann Verreth: “Hoe diverser een schoolteam, hoe veelzijdiger de competenties en hoe sterker je als school staat om je leerlingen kwaliteitsvol onderwijs aan te bieden. En los daarvan moet een school een spiegel zijn van de samenleving en minstens van de buurt waarin ze leerlingen laat groeien en bloeien. Om het met een vaak gehoorde boutade van de voorbije maanden te zeggen. Dat is een no-brainer! Ik kijk dus reikhalzend uit naar ons seminarie over dit thema in januari.”

• [Bekijk hier de presentaties en videoquotes van het seminarie over onderwijskwaliteit.](#)

• [Bekijk hier de presentaties van het seminarie over mentaal welzijn bij onderwijspersoneel.](#)

Aparte afdeling Gebarentaal garandeert geen inclusie

De Vlaamse regering wil in het gewoon basisonderwijs een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal (VGT) mogelijk maken. Daarin zullen kinderen die doof of slechthorend zijn, en horende kinderen die dat wensen, les krijgen in Vlaamse Gebarentaal en Nederlands. De Vlor vraagt in zijn advies om breder te kijken, naar de verschillende onderwijsvormen voor deze doelgroep in gewoon en buitengewoon onderwijs, waar al langer grote noden zijn, zoals meer aanbod tolkenondersteuning, meer dove leerkrachten voor de klas of een specifieke opleiding voor leraren die les geven aan dove en slechthorende kinderen.

• [Lees hier meer.](#)

Lerarenopleidingen verder versterken

foto: Fauxels via pexels.com

Lerarenopleidingen hebben een cruciale rol om sterke leraren klaar te stomen voor een onderwijsveld dat onder druk staat. Het belang van de lerarenopleiding kan niet overschat worden. Leraar zijn is complex en de maatschappelijke verwachtingen zijn hoog. De lerarenopleiding biedt het meest duurzame fundament om als leraar in de klas aan de slag te gaan en te blijven.

Lerarenopleidingen opereren in een uitdagende context. In het maatschappelijke debat over onderwijskwaliteit wordt kritisch gekeken naar de lerarenopleidingen. Bovendien zorgt het lerarentekort voor een bijkomende druk op lerarenopleidingen en scholen. Het aantal flexibele trajecten stijgt. De perceptie leeft ook dat

leraren snel opgeleid kunnen worden of dat ze kunnen voorbereid worden op een loopbaan als leraar zonder dat ze een lerarendiploma behalen. Dat zet de competenties van een leraar en het recht op kwaliteitsvol onderwijs van leerlingen sterk onder druk.

In een advies op eigen initiatief doet de Vlor een reeks aanbevelingen om de lerarenopleidingen te versterken in hun ambitie om startbekwame leraren af te leveren. De Vlor ziet daarin een specifieke rol weggelegd voor de lerarenopleidingen zelf, maar ook voor scholen en de overheid.

De Vlor pleit voor een betere afstemming tussen de curricula van de verschillende lerarenopleidingen, als het gaat over de verhouding tussen de drie componenten vakinhoud, vakdidactiek en algemeen pedagogisch-didactische inhoud. Dat kan door lerarenopleidingen afspraken te laten maken over het minimum aantal studiepunten dat elke lerarenopleiding besteedt aan elk van de drie componenten. Die vormen samen een belangrijk aandeel van de totale opleiding.

Ook pleit de raad voor sterke samenwerking tussen scholen en lerarenopleidingen om toekomstige leraren op te leiden. Dat is belangrijk om de kloof tussen theorie en praktijk te dichten. Lesgeven vraagt een opleiding die stevig ingebed is in de praktijk. Nu zijn de samenwerkingen vaak te beperkt en te vrijblijvend. De Vlor vraagt om middelen vrij te maken voor scholen voor de begeleiding van stages. Daar komt nog bij dat besparingen hebben geleid tot een afname van het personeelsbestand in de lerarenopleidingen.

Er is nood aan meer transparantie over het diverse opleidingsaanbod. Voor scholen en studenten is het niet altijd duidelijk op welke stagebegeleiding zij kunnen rekenen binnen de verschillende flexibele trajecten. Er is ook een verschillend beleid in het toekennen van vrijstellingen aan studenten. Dat leidt tot verwarring en shopgedrag bij studenten. Het diverse opleidingsaanbod maakt ook dat de samenstelling van het curriculum van elke lerarenopleiding niet altijd helder is en moeilijk vergelijkbaar. Het is aan de lerarenopleidingen zelf om hierover met elkaar in dialoog te gaan en te zorgen voor verdere afstemming.

De Vlor ziet ook de nood aan een opleiding over heel Vlaanderen voor lerarenopleiders. De raad vraagt aan de overheid om zo'n opleidingsaanbod financieel te ondersteunen. Lerarenopleiders moeten ook de tijd en ruimte hebben om de opleiding te volgen.

• [Lees hier meer.](#)

foto: RDNE Stock Project via pexels.com

Studiedag evaluatie secundair en hoger

Evalueren gebeurt vaak op een heel andere manier in het secundair onderwijs dan in het hoger onderwijs. Dat brengt heel wat uitdagingen met zich mee voor leerlingen, leraren, docenten, en bij uitbreiding voor iedereen die de onderwijsloopbaan van leerlingen mee begeleidt.

Hoe evalueren secundaire scholen, hogescholen en universiteiten? Wat zijn de verschillen? Hoe kunnen scholen secundair onderwijs hun leerlingen voorbereiden op de evaluatie in het hoger onderwijs?

Op deze en nog verschillende andere vragen wil deze studiedag een antwoord bieden.

• [Schrijf je hier in.](#)

- Behalen studenten hun diploma op tijd?
- Verlaat een kleiner aandeel studenten het hoger onderwijs zonder diploma?
- Hoe selectief is de drempel (na het tweede bachelorjaar) die werd ingevoerd door het decreet?

Ondanks het belang van de monitoring roept de Vlor op om geen overhaaste conclusies te trekken. De nieuwe maatregelen zullen ook het evaluatiebeleid van de universiteiten en hogescholen beïnvloeden. En ook bredere maatschappelijke evoluties kunnen hun invloed hebben op de studievoortgang van studenten. Die bredere context moet zeker meegenomen worden in de monitoring.

• [Lees hier meer.](#)

5 jaar decreet Deeltijds Kunstonderwijs

Naar aanleiding van de vijfde verjaardag van het Decreet Deeltijds Kunstonderwijs bracht de Vlor alle spelers uit de sector samen voor een seminarie. Meer dan 100 geïnteresseerde leraren, directies, beleidsmedewerkers en pedagogische begeleiders luisterden geboeid naar de lezing van Peter Adriaenssens over het creatieve brein. Ze namen actief deel aan de verschillende workshops en lieten hun stem horen over vier grote topics: de rol en relevantie van het dko in het Vlaamse onderwijslandschap, de alternatieve leercontext, horizontale en verticale samenhang tussen opleidingsonderdelen en het aanbod van de academies.

• [Bekijk hier het verslag.](#)

Studievoortgang in hoger onderwijs

De studievoortgang in het hoger onderwijs zal grote wijzigingen ondergaan zodra het decreet van kracht wordt dat de studie-efficiëntie moet verhogen. Zo komt er een harde drempel voor studenten die inschrijven in een bacheloropleiding. Die studenten kunnen hun opleiding niet verderzetten als ze voor bepaalde opleidingsonderdelen geen creditbewijs of deliberatiecijfer hebben verworven binnen de twee jaar.

5 jaar na de inwerkingtreding van het decreet is een monitoring voorzien. De Vlor vindt die belangrijk en schuift 5 criteria naar voor om de impact van de studievoortgangmaatregelen in te schatten:

- Passen studenten hun studiegedrag aan?
- Is heroriëntatie succesvol?

Andere recente adviezen

- Langetermijnbeleid rond taalscreening bij kleuters
- Leerjobs als complementaire kwalificerende leerweg
- Voorontwerp van programmadecreet bij de begrotingsaanpassing 2023
- Bijkomende onderwijsbevoegdheid Deeltijds Kunstonderwijs 2023-2024
- Opleidingsprofiel Richtgraad 2 Mondeling NT2 voor basiseducatie
- Kader tegen grensoverschrijdend gedrag in hoger onderwijs
- Schrapingsdecreet

Alle adviezen op
www.vlor.be/adviezen.

Hoe krijg je pubers aan het lezen?

Hoe krijg je pubers aan het lezen? Het is een vraag die menig ouder én leerkracht kopbrekens bezorgt. Bij het Heilig Hartinstituut in Heverlee lieten ze zich daardoor niet uit het lood slaan en zochten ze inspiratie in andere Europese landen. Zo kwam het Erasmus+-project Story-ID tot stand, samen met scholen uit Nederland, Portugal, Italië en het Verenigd Koninkrijk. Met het project wilden de scholen hun leerlingen vanuit hun leeservaring op zoek laten gaan naar hun culturele identiteit. Caroline Vekemans en Annick Van Den Eynde trokken het project vanuit het Heilig Hartinstituut en doen hun verhaal.

Die culturele identiteit, is die vergelijkbaar in de verschillende landen?

Annick: "Het viel ons op dat scholen daar heel verschillend mee omgaan. In Groot-Brittannië hebben ze natuurlijk een overweldigend aanbod literaire klassiekers. De literatuur vliegt hen daar bij manier van spreken in de mond. In Portugal zijn leerlingen heel erg doordrongen van hun culturele identiteit. Zij kunnen zomaar rechtstaan en werk voordragen van een van de grote Portugese dichters. Ook Nederland werkt sterk rond grote klassiekers. In Vlaanderen focussen de leerplannen niet per se op Vlaamse of Nederlandse literatuur. We proberen te vertrekken vanuit leesplezier, met boeken die aansluiten bij de leefwereld van tieners. Gaandeweg kunnen ze zo ook wel uitkomen bij onze klassiekers, maar als je daaruit vertrekt, kan dat demotiverend werken."

Leesplezier, dat wordt tegenwoordig snel in verband gebracht met dalende leesniveaus.

Caroline: "Wij werken niet met 'makkelijke' boeken, wel met toegankelijke literatuur. Dat zijn boeken die aansluiten bij de leefwereld van tieners en tegelijk voldoende uitdagend zijn. Leesplezier en leesambitie staan elkaar absoluut niet in de weg. Alleen is het een uitdaging om een hoogstaand aanbod in het Nederlands aan te bieden dat aansluit bij de leeftijd en leefwereld van tieners. Bovendien evolueren jongeren in die leeftijdsfase op een heel verschillend tempo. Een boek voor 15-jarigen kan voor de ene te hoog gegrepen zijn en voor de andere net te makkelijk. De fase van leesplezier is uiteraard geen eindpunt, maar het laat jongeren zien dat lezen leuk, ontspannend en verrijkend kan zijn."

Annick: "We merken dat het bij jongens nog net iets moeilijker is om aansluiting te vinden dan bij meisjes. Jongens houden vaak van science fiction en fantasy, maar het Nederlandstalige aanbod in die genres is redelijk beperkt. Biografieën van bekende mensen zijn ook heel populair, zowel bij jongens als bij meisjes. Dat is echt wel een dankbare toegangspoort."

Hoe heeft Story-ID jullie leesbeleid op school beïnvloed?

Caroline: "We hebben er in de eerste plaats voor gezorgd dat de mogelijkheid om te lezen heel zichtbaar aanwezig werd in de school. We hebben een knusse leeshoek, een lokaal dat we met zachte dwang ingepalmd hebben. Zien lezen doet lezen en dat mag je gerust letterlijk nemen. Daarom hebben we heel actief gewerkt aan die zichtbaarheid. Onder andere met een postercampagne waarbij wij als leerkrachten onze lievelingsboeken onder de aandacht brachten en waarom leerlingen die ook leuk zouden vinden."

Annick: "Daar hebben we verder op gebouwd. We hebben leerlingen hun leesprofiel laten ontdekken. Welke genres boeien hen? Wat zijn hun lievelingsboeken? Welk type lezer zijn ze? Daar kunnen ze dan mee naar buiten komen en dat werkt inspirerend voor hun klasgenoten. Lezen is leuk en trendy en je kunt er mee uitpakken. Daar hebben we voortdurend op gezinspeeld met een quiz, een blog én onze actie The Masked Reader. Ludieke acties die leerlingen uitdagen om in de boeken te duiken. En dat werkt. We willen hier nu verder mee aan de slag met een drietal leesacties per jaar voor de hele school. Het is nu vooral zaak om de leesmicrobe levend te houden en zich verder te laten verspreiden."

Als jullie kijken naar jullie buitenlandse collega's, waar zijn jullie jaloers op?

Caroline: "In Groot-Brittannië hebben ze een ingenieus digitaal systeem, uitgerold door de overheid. Jongeren kunnen de boeken die ze gelezen hebben, laten registreren. Nadat ze een boek uit hebben, moeten ze er enkele vragen over beantwoorden om te bewijzen dat ze het effectief gelezen hebben. Dat wordt dan toegevoegd aan hun leesprofiel en zo wordt bijgehouden hoeveel ze gelezen hebben en wat voor boeken en genres. Op basis daarvan krijgen ze nieuwe leestips. Daar zijn ook beloningen aan verbonden en dat werkt heel leesbevorderend. Zo'n systeem zouden we in Vlaanderen ook heel graag uitgerold zien. Als scholen apart kunnen we zo'n investering niet aan, dat moet echt op Vlaams niveau gebeuren."

En omgekeerd, waar keken jullie buitenlandse collega's van op toen ze hier op bezoek waren?

Annick: "Als iets kenmerkend is voor de Belgische leescultuur, is het wel het beeldverhaal. Dat vonden ze heel inspirerend. Ja, strips lezen is ook lezen. Voor alle duidelijkheid, daarvoor kijken we verder dan Jommeke of Suske en Wiske. Je hebt een heel hoogstaand aanbod aan graphic novels en daar is België een voortrekker. Ook dat is een heel interessante toegangspoort om jongeren aan het lezen te krijgen."

- [Bekijk hier de presentaties van ons seminarie over leesbevordering vanuit internationaal perspectief.](#)

VLOR • vlaamse
• onderwijsraad

Koning Albert II-laan 37
1030 Brussel
www.vlor.be

Blijf op de hoogte van recente adviezen

Schrijf je in op de **digitale nieuwsbrief** van de Vlor op www.vlor.be

Volg de Vlor

@Vlor1

facebook

Vlaamse Onderwijsraad